

DAVLAT INVESTITSİYALARINING IJTIMOİY YO‘NALITIRILGANLIGI.

Turayev A. K*“Raqamli iqtisodiyot” kafedrası assistenti**abduvoxidturayev70@gmail.com***Jumayev B.A**, SamISI talabasi*Jumayevbahrom00@gmail.com*

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekistonda davlat investitsiyalarining ijtimoiy yo‘naltirilganligi, ularning iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlashdagi o‘rni hamda aholi farovonligini oshirishdagi roli yoritiladi. Mamlakatda ijtimoiy sohalarni moliyalashtirish hajmi yildan yilga oshib borayotgan bo‘lib, investitsiyalar asosan ta‘lim, sog‘liqni saqlash, uy-joy va kommunal xo‘jalik, transport infratuzilmasi hamda raqamli transformatsiya yo‘nalishlariga yo‘naltirilmoqda. Statistik ma‘lumotlar asosida davlat investitsiyalari tarkibi, ustuvor yo‘nalishlari va samaradorlik ko‘rsatkichlari tahlil qilingan. Yakunda davlat investitsiyalari tizimini modernizatsiya qilish, ulardan foydalanish natijadorligini oshirish bo‘yicha takliflar beriladi.

Kalit so‘zlar: Davlat investitsiyalari, ijtimoiy yo‘naltirilgan siyosat, infratuzilma, ijtimoiy himoya, ta‘lim, sog‘liqni saqlash, yalm, modernizatsiya, barqaror rivojlanish.

Аннотация: В статье рассматривается социальная направленность государственных инвестиций в Узбекистане, их роль в обеспечении экономической и социальной стабильности и повышении благосостояния населения. Объем финансирования социальных секторов в стране увеличивается из года в год, а инвестиции в основном направляются в образование, здравоохранение, жилищно-коммунальное хозяйство, транспортную инфраструктуру и цифровую трансформацию. На основе статистических данных анализируются состав, приоритетные направления и показатели эффективности государственных инвестиций. В заключение предлагаются меры по модернизации системы государственных инвестиций и повышению эффективности их использования.

Ключевые слова: Государственные инвестиции, социально ориентированная политика, инфраструктура, социальная защита, образование, здравоохранение, социальная защита, модернизация, устойчивое развитие.

Abstract: This article examines the social orientation of public investments in Uzbekistan, their role in ensuring economic and social stability and improving the well-being of the population. The volume of financing of social sectors in the country is increasing year by year, and investments are mainly directed to education, healthcare, housing and communal services, transport infrastructure and digital transformation. Based on statistical data, the composition, priority areas and performance indicators of

public investments are analyzed. Finally, proposals are made to modernize the system of public investments and increase the effectiveness of their use.

Keywords: Public investments, Socially oriented policy, Infrastructure, Social protection, Education, Healthcare, Social protection, Modernization, Sustainable development.

Kirish.

O'zbekiston iqtisodiyoti so'nggi yillarda chuqur tarkibiy o'zgarishlar bosqichidan o'tib, davlat investitsiyalarining ustuvor yo'nalishlari ham sezilarli darajada yangilandi. Bugungi kunda davlat investitsiyalari mamlakatda iqtisodiy o'sishning asosiy drayveri sifatida emas, balki aholining turmush darajasi va farovonligini oshirishga qaratilgan ijtimoiy siyosatning markaziy elementi sifatida qaralmoqda. Bu esa davlat investitsiyalarining ijtimoiy yo'naltirilganligini kuchaytirishni, ya'ni resurslarning ko'proq inson kapitali, ijtimoiy infratuzilma va aholiga bevosita xizmat qiluvchi loyihalarga yo'naltirilishini taqozo etadi.

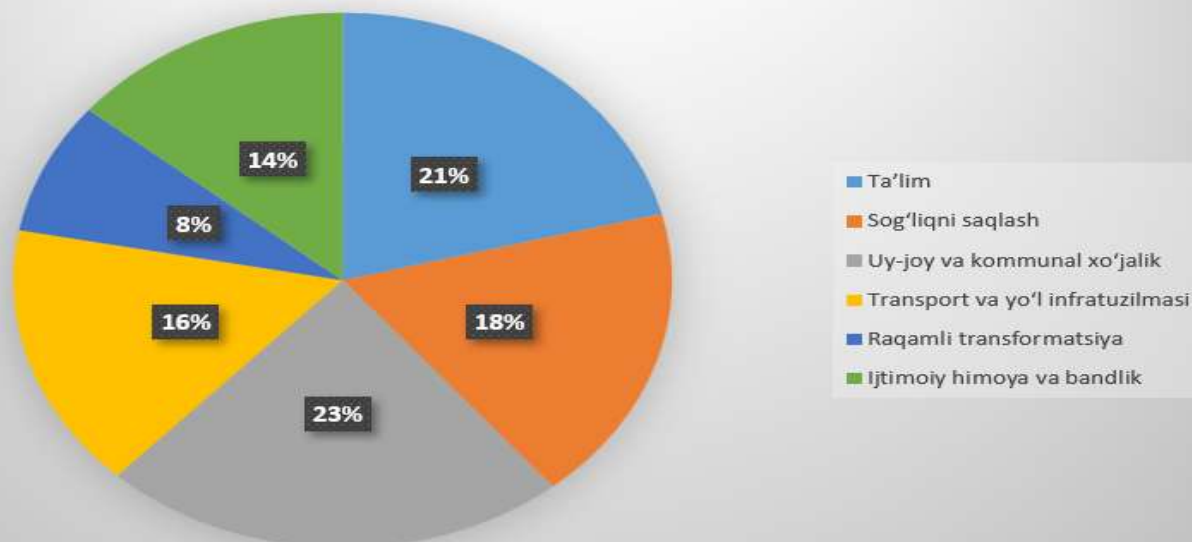
So'nggi yillarda ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy himoya, uy-joy va kommunal xo'jalik, ichimlik suvi ta'minoti, elektr va yo'l infratuzilmasi hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohalariga yo'naltirilgan davlat investitsiyalari miqdori izchil oshib bormoqda. Zamonaviy boshqaruv yondashuvlari, raqamlashtirish, shaffoflik va samaradorlik prinsiplari investitsiya siyosatining ajralmas qismiga aylanmoqda. Shu nuqtai nazardan, davlat investitsiyalarining ijtimoiy yo'naltirilganligini chuqur tahlil qilish, ularning iqtisodiy va ijtimoiy ta'sirini o'rganish bugungi kundagi dolzarb vazifalardan biridir.

Taxlil va natijalar.

O'zbekistonda davlat investitsiyalarining ijtimoiy yo'naltirilganligi mamlakatning strategik rivojlanish siyosati bilan uzviy bog'liq bo'lib, so'nggi yillarda bu yo'nalish bo'yicha sezilarli o'sish kuzatilmoqda. Aholi farovonligini oshirish, infratuzilmani modernizatsiya qilish va ijtimoiy xizmatlar sifatini yaxshilash maqsadida qabul qilinayotgan Prezident farmonlari va hukumat qarorlari davlat investitsiyalarining amaliy natijalarini belgilab beruvchi asosiy huquqiy omillardir. Xususan, PF-60-sonli "Yangi O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi", shuningdek PF-5886, PQ-3775, PQ-4896, PF-5590, PQ-4044, PQ-4805 kabi farmon va qarorlar ijtimoiy sohaga yo'naltirilgan investitsiya siyosatini yangi bosqichga olib chiqdi. Milliy statistika qo'mitasi va Iqtisodiyot va moliya vazirligi ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda davlat investitsiyalarining umumiy hajmi 51,8 trln so'mni tashkil etib, o'tgan yilga nisbatan 12,1 foiz o'sish qayd etildi. Eng e'tiborga loyiq jihati shundaki, mazkur investitsiyalarning 57 foizi ijtimoiy sohalarga yo'naltirilgan bo'lib, bu so'nggi besh yildagi eng yuqori ko'rsatkichdir. Ushbu mablag'larning katta qismi ta'lim, sog'liqni

saqlash, ichimlik suvi ta'minoti, uy-joy-kommunal xo'jalik, transport infratuzilmasi va raqamli transformatsiya yo'nalishlariga sarflandi.¹

Ijtimoiy investitsiyalarning tarkibi quyidagicha taqsimlangan.(2024)

Ta'lim tizimini rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan PQ-3775, PQ-4968 va PF-6108 hujjatlari asosida 2020–2024-yillar davomida 600 dan ortiq yangi maktablar qurildi, yuzlab ta'mirlash va rekonstruksiya loyihalari amalga oshirildi. Davlat investitsiyalari hisobidan ta'lim sohasiga 2024-yilda 10,5 trln so'm ajratildi. Bu esa o'quvchilar sig'imini kengaytirish, dars sharoitlarini yaxshilash va zamonaviy o'quv infratuzilmasini yaratishga xizmat qildi. Transport va raqamli infratuzilma bo'yicha qabul qilingan qarorlar asosida 2020–2024-yillarda 4 800 km avtomobil yo'li rekonstruksiya qilindi, Toshkent metropolitenining yangi stansiyalari foydalanishga topshirildi, internet infratuzilmasi va mobil aloqa tarmoqlari kengaytirildi. Raqamli iqtisodiyotga yo'naltirilgan investitsiyalar 2024-yilda 3,2 trln so'mga yetdi. Biroq, ijobiy natijalarga qaramay, investitsiya jarayonlarida ayrim tizimli muammolar saqlanib qolmoqda. Jumladan, ba'zi investitsiya loyihalarida smeta hujjatlari puxta ishlab chiqilmasligi, qurilish muddatlarining cho'zilishi, mahalliy hokimiyatlar darajasida investitsiya boshqaruvidagi nomutanosibliklar, monitoring tizimlarining raqamlashtirilmaganligi samaradorlikni pasaytiruvchi omillar sifatida qayd etildi.

Umuman olganda, O'zbekistonda davlat investitsiyalarining ijtimoiy yo'naltirilganligi sezilarli darajada kuchaygan bo'lib, aholining kunlik hayoti, infratuzilma sifati, tibbiy va ta'lim xizmatlariga kirish imkoniyati ancha yaxshilandi.

¹PQ-3775, PQ-4968 va PF-6108 hujjatlari asosida 2020–2024-yillar davomida 600 dan ortiq yangi maktablar qurildi, yuzlab ta'mirlash va rekonstruksiya loyihalari amalga oshirildi

Aholi farovonligini oshirishga qaratilgan bu siyosat uzoq muddatli barqaror rivojlanishning poydevorini yaratayotgani bilan juda katta ahamiyat kasb etadi.

Natijalar.

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda davlat investitsiyalarining ijtimoiy yo'naltirilganligi sezilarli darajada kuchaygani kuzatildi. Investitsiya siyosatining asosiy o'zgarishi inson kapitalini rivojlantirish, aholining hayot sifatini oshirish va infratuzilmani modernizatsiya qilishga qaratilgan loyihalarining ustuvorligi bilan belgilanmoqda. 2024-yilda davlat investitsiyalarining 57 foizi ta'lim, sog'liqni saqlash, uy-joy va kommunal infratuzilma, ichimlik suvi ta'minoti, transport tarmoqlari hamda raqamli iqtisodiyot sohalariga yo'naltirilgani bu yo'nalishning kuchayganini tasdiqlaydi. Ta'lim sektorida yangi maktablar qurilishi, sog'liqni saqlashda zamonaviy shifoxonalar va diagnostika markazlarining ochilishi, suv va elektr tarmoqlarining kengayishi aholi farovonligiga bevosita ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ijtimoiy investitsiyalar natijasida xizmatlardan foydalanish sifati oshib, hududlar o'rtasidagi farqlar qisqarmoqda, bandlik ko'rsatkichlari yaxshilanmoqda. Shu bilan birga, investitsiya loyihalarini boshqarishda monitoring va nazorat mexanizmlarini yanada takomillashtirish zarurligi saqlanib qolmoqda. Umuman olganda, davlat investitsiyalarining ijtimoiy yo'naltirilganligi O'zbekistonda barqaror rivojlanish jarayonlarini jadallashtirib, aholining turmush darajasini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Xulosa

Davlat investitsiyalarining ijtimoiy yo'naltirilganligi milliy iqtisodiyot va jamiyat barqaror rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Ushbu investitsiyalar asosan ijtimoiy sohalarga, jumladan ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy infratuzilma va bandlikni oshirishga yo'naltiriladi. Shu orqali iqtisodiy o'sish bilan birga aholi farovonligi ham yaxshilanadi, mintaqalararo tengsizlik kamayadi va ijtimoiy himoya tizimi mustahkamlanadi. O'zbekiston misolida, davlat investitsiyalari mahalliy ishlab chiqarishni rivojlantirish, yangi ish o'rinlari yaratish va ijtimoiy obyektlarni qurish orqali jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy holatini yaxshilashga xizmat qilmoqda. Shuningdek, Prezident farmonlari va qonuniy hujjatlar bilan tartibga solinishi investitsiyalarning samaradorligini oshirishga yordam beradi. Statistik ma'lumotlar ham ko'rsatadiki, ijtimoiy yo'naltirilgan investitsiyalar sog'liqni saqlash va ta'lim sohalarida xizmatlar sifatini sezilarli darajada yaxshilamoqda. Shu bois, davlat investitsiyalari ijtimoiy adolatni ta'minlash va barqaror rivojlanish strategiyasining ajralmas qismi sifatida qaralishi lozim.

Foydalangan adabiyotlar.

1. Abduvaliyev, R. (2021). *Davlat investitsiyalarining ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligi*. Toshkent: Iqtisodiyot universiteti nashriyoti.
2. Karimov, S. (2020). *Ijtimoiy sohalarga yo'naltirilgan davlat investitsiyalari: nazariy va amaliy jihatlar*. Toshkent: Fan va texnologiya.
3. Alimov, J., & Mirzaev, T. (2019). *O'zbekiston hududlarida davlat investitsiyalarining samaradorligini oshirish yo'llari*. Iqtisodiyot va boshqaruv, 34–42.
4. State Committee of the Republic of Uzbekistan on Statistics. (2023). *Investitsiya faoliyati statistikasi*.
5. Decree of the President of the Republic of Uzbekistan, PQ-6217. (2022). *On measures to improve the efficiency of investment in the social sphere*. Tashkent.
6. Rasulov, B. (2020). *Ijtimoiy yo'naltirilgan investitsiyalar: amaliy tajribalar va istiqbollari*. Toshkent: Iqtisodiy tadqiqotlar markazi.
7. OECD. (2021). *Public Investment for Inclusive Growth*. Paris: OECD Publishing.
8. Yusupov, F. (2018). *Davlat byudjeti va ijtimoiy investitsiyalar: muammo va yechimlar*. Toshkent: Iqtisodiyot va moliya.
9. World Bank. (2022). *Uzbekistan – Social Investment Projects Report*. Washington, D.C.: World Bank.
10. Xolmirzaev, M., & Qodirov, A. (2019). *Davlat investitsiyalari va ijtimoiy rivojlanish: hududiy tajribalar*. Toshkent: Milliy universitet nashriyoti.

Internet manbalari.

11. <https://www.gov.uz/oz/miit>
12. <https://lex.uz/uz/docs/-7788641>
13. <https://strategy.uz/index.php?news=363>
14. <https://xs.uz/uz/post/investitsiyalar-va-investitsiya-faoliyati-togrisida>
15. <https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/investments>
16. <https://stat.uz>